

Pobl Vreizh

4^L

Mae 1981 - niv. 133

E Douarnenes, manifestadeg an UDB, d'ar sadorn 29 a vis Meurzh, a-eneb d'an nukleel.

HARPIT POBL VREIZH

KRP 2746-79 ROAZON
CCP RENNES

10^{ed} listennad

A. Kervern, Brest	40,00
A.M. Kervern, Brest	40,00
Y.V. An Deñv, Kastell-Paol	80,00
J.P. Le Roy, Kemper	20,00
J. Deniel, Gwitalmese	20,00
R. Le Gléau, Brest	20,00
Y. Brusq, Douarnenes	20,00
J. Rivoal, Brest	20,00
J.Y. Trividic, Rumengol	20,00
J.A. Le Goff, Ar Yeuc'h	20,00
L. Dorval, Loktudi	60,00
M. Madec, Brest	30,00
A. Bavoet, Sant-Ke Porzh Olued ..	20,00
J. Guegueniat, Brest	20,00
J. Thomas, Antibes (06)	10,00
M. Kerouedan, An Erge Vras	20,00
M. Chauvin, Goulien	20,00
P. Le Pogam, Sant-Brieg	20,00
Y. Coic, Confolens (16)	35,00

535,00

Diwar al listennadoù all 5115,00

5650,00

Beb mis e vez kasset da b/POBL VREIZH un dornad arc'hant gant un nebeud komanterion feal : er mis tremenet e oant 18, er mis-mañ emaint 19. D'ar re-se, ha d'an oll lennerion ha komanterion all, trugarez hag anaoudegezh vras.

N'ousomp ket hag-eñv e vo bet gwraet un implij bras eus ar brezhoneg epad stourmad ar Presidañsiala e zo oc'h ober e dalaroù bremañ. Moarvad, pa 'n en em gavo an niverenn 133-mañ eus POBL VREIZH gant hon lennerion, e vo kouezet arest ar « bobl soveren », hag e vo e penn ar Stad C'hall ur penn-rener newez (ma ne vez ket an heni kozh aet e-barzh en-dro, an tu kleiz ra viro !).

N'eus ket bet hanw kalz eus ar brezhoneg epad ar stourmad-se, nann. War Bretagne socialiste (Le Rappel du Morbihan, supplément, n° 1521 du 26 mars 1981), e weler penn F. Mitterrand, hag e-kichen tressadenn an danvez-presidant da zont (martese), e lenner, e-diabarzh ur rontig (ur c'helc'hig) ruz, ar gerioù brezhoneg-mañ : « Gwelloc'h e vo ar vuhez, warc'hoazh e Breizh, gant ar Sossialisted », hag amañ eh anavezzer dorn-skrivañ Per Bernard. Diaes eo krediñ e vefe bet distaget ar c'homzoù-

se e brezhoneg gant sekretour-meur ar PS... Pelloc'h, (n'eo ket pajennet an niverenn-se eus ar Rappel), e lenner un tamm brezhoneg adarre : « Fanch Mitterrand e penn ar vro. Pa vo ar Sosia-
listed e penn an traoù, ar Vretoned eo a zibabo war-eeun deputed Asamble Bro-Vreiz. Prezidant an Asamble-se avo karget da ren ar Rejion, ha n'eo ket ar Prefet.

Neuze, e vo roet frankiz d'ar Rejionou da gass o aferioù endro o-unan, evid pezh a zell an Ekonomiezh, an Implij-labour an Deskadurezh, hag all...

Lezenn nevez ar Rejionou a roio gal-loud d'ar Vretoned da implij evel ma karont ar brezoneg ha kultur Breiz e-barz ar skolioù, en tele, hag e peb tachenn ar vuhez publik.

Ahanta ! evid ma vo cheñchet an traoù, evid ma vo treh ar Sossialisted ha divennerien Vreiz, lakit Fanch Mitterrand e penn ar Vro ». Hag amañ eh anavezzer dorn-skrivañ Armand Keravel...

F. Mitterrand e penn ar vro ? E penn ar Stad, ya, ha mar bez an heni kentañ eus re an tu kleiz d'ar 26/4, e vo aliet ar Vretoned gant an UDB da votiñ ewitañ en eil tro. Med pas e penn ar vro evel-kent ! Ar vro ewidomp ez eo Breizh, peogwir n'eus ket hanw d'ober « ar Stad » anezi, pas ewid c'hoazh d'an nebeutañ ! F. Mitterrand e penn ar Frañs, ya, peogwir ez eo eus an tu kleiz, ha peogwir n'eus ket gwelloc'h. Rag chom a ra F. Mitterrand Gall a spered hag a efed : diaes e vefe dezañ ober ahendall, peogwir ez eo ur Gall, ha n'heller ket rebech dezañ bezañ Gall. Med Jakobin eo bet epad pell, ha n'eo ket sur tamm ebed e fell dezañ roiñ da

Vreizh, d'an enesenn-Gors, d'an Oksitani... ur frankis wirion. Ewitañ, ewid ar Sossialisted, hag iwe ewid H. Bouchardeau hag ar PSU Gall, n'eus ket hanw da roiñ da Vreizh ur « statud ispis-sial ». Ewid an enesenn-Gors, an An-tilhaes, ar Guian... ez eus bet kenniget ur statud sort-se gant H. Bouchardeau. Mes pas ewid Breizh. Ha nebeutoc'h c'hoazh gant F. Mitterrand...

Red e vo memestra votiñ ewid F. Mit-terrand, ma vefe anezañ kandidat nemetañ an tu kleiz en eil tro. Defot kaoud unan gwelloc'h. Ewid pezh a sell gortos an emrenerezh ewid Breizh digantañ, arabad hunvreal. Ne vo netra ewid Breizh en tu all d'ar pezh a vo roet — ma vez gwraet — d'ar « rejionou » all. Un dra vad 'vefe eveljust ma vefe diskaret ar brefeded — hag ez eus hanw gant ar PS d'o diskar —, med ne c'heller ket gortos burzhudoù digant ur strollad hag a zo bet framm etwid ar Frañs a-bezh. Setu an tammoù brezhoneg a vez lakaet war gont Mitterrand n'int nemed un tamm liw breizheg diwar ar c'horre, un doare d'ober van un tamm bennag...

Da c'hortos, Bretoned eus an tu kleiz, ez eo gwelloc'h ganeomp en em harpañ warnomp-ni hon hunan hebkén, na war baotred an tu kleiz eus Euskadi, Kors, Oksitani hag all mennet da gass war raog an emrenerezh ewid o fobloù. Rag re zister omp c'hoazh ewid kass d'an traoù frammoù-Stad bet lakaet en o flass a-eneb deomp. Gwell-a-se ma teu ur wellaenn bennag gant paotr an tu kleiz gall, ma 'z a e-barzh. Mes «burzhud n'eo ket ober ».

Dalc'hit eta, lennerion ha komanante-rion ger, da harpañ POBL VREIZH, ur gelaouenn ollvrezhoneg — petra bennag n'eo ket ollbolitikel —, ho n'eo ket evel nousped kelaouennoù e Breizh ma vez kavet enno, d'ober van, ur « c'hornig ar brezhoneg ».

POBL VREIZH

Ti-Moullerezh « Iroise »
29200 Brest
Rener ar gelaouenn :
Fañch Morvannou C.P.P.A. 50 091
1500 skwerann

Komanantit d'ar gelaouenn bolitikel nemeti e
brezhoneg penn-da-benn

Pobl Vreizh (service abonnements *)

BP 304 - 29273 BREST-CEDEX

Hanw hag hanw-badez

Chomlec'h

a gass e gomanant

Boutin : 40 L (1)

Skoaz : 60 L pe ouzhpenn (1)

Estrenvro : 60 L (1)

(1) Diverkit ar gerioù na servijont ket

Amañ an arc'hant

dre chekenn-bost (1)

dre vandat-lizher (1)

dre chekenn-vank (1)

CCP RENNES 2746-79

AN DAKENN DIWEZAÑ

N'eus ket pell 'zo e vese gwelet c'hoazh paotred Maï Robin oc'h evañ ur banne gwin gant suporterien ar skilpailhoù fotbal, med abaoe ar 15 a vis Meurzh, n'ema ket memes kont gante. Bremañ 'teuont, liw, pluenn ha paper gante, da lakaad proses-verbal dre ma 'z eo bet diviset gant prokurores newez ar Republik, an Demesell **Pikot**, ne vefe ket ken gwerzhet alkoal war an tachennoù fotbal. Ne ra nemet di-zouarañ ul lesenn gozh, bet laosket agostez gant tud all e karg araog, hag a zo sañset da stourm a-eneb ar vezwenti.

Daoust hag eñv eo evelse e vo nebeutoc'h a dud o'n em vezwiñ ? Ma vefe red kaoud un diskoulm d'ar gudenn-se e Breizh, n'eo ket war an tachennoù fotbal e vefe red mont.

N'eo ket ase 'ma an dalc'h. Gant gwerzh ar bier pe ar gwin pe ar chug-fwrezh an heni eo, vez gounezet un darn vad deus o zamm buhez gant ar c'hlubchoù fotbal. Rag ur vuhez dister awalc'h a renont alies. Evel da skwer e **Rudunoù**, lec'h 'ma 'z eus peder rêr vihan en em vodet da c'hoari fotbal : **Koatreven, Kamles, Kervaria-Sular**, ha **Trezeni**. Beb bloaz e vez roet o c'hwignaua dehe digant ar pewar maerdi, 4000 lur en oll. Kartennoù 'vez gwerzhet iwe, a ro 4000 lur. Ur bal (gant ur buvetenn), a laosk 5000 lur ha, beb pempzegtez, e teu 'barzh kasetenn an teñzor 600 lur etre pris an tikejoù hag heni an evachoù. Gant an teñzor-se, ur pemzeg bennag a dud, o labourad 'wid mann, a zle en em dibab 'wid dont a-benn deus frejoù ar bloawezh-fotbal.

Gant ar c'hass-krouet a vez roet d'ar c'hoarierien, ha beb a werenn dehe, pa vez paeet « paotr e c'hwitell hag e vragoù berr », ne chom ket kalz tra 'barzh foñs ar gasetenn goude ar match.

Ouzhpenn pewarugent klub ha kevredigezh o doa kaset dileuridi da vodadeg dreistordinal Gwengamp...

Savadurioù truezus tachenn-sport Rudunoù

Ouzhpenn-se, 'vez red d'ar c'hlub prenañ polotennoù ha rochedoù, paeañ lissañsioù hag assurañchoù (45 lur peb heni). E fin ar bloawezh, e vez aaset ur goan vras da reiñ un tamm plijadur da doud an dud o devez kemeret perzh e buhez ar c'hlub. Eveljust, e ra ar pred-se un toull 'barzh ar c'hef.

Neuse, n'eus ket da vezañ souezhet o weled c'hoarierien ar **Rudunoù** o chañch o dilhad 'barzh un otokarr kozh, hag a refont c'hoazh araog ma vo kavet tud a youl vad da labourad 'wid mann da sevel ur batimant deread.

Gant ar skwer-se e weler fraezh penaos e tenn ar c'hubchoù bihan gounid o buhez gant sikour an arc'hant a deu deus gwerzh an evachoù. Ma vefe red serriñ ar stal-

evaj, e vefe red kenkoulz serriñ an nor-dal ha mont da gaoc'hkeseka.

Stourm a-eneb ar vezwenti a zo sur ur stourm a-fesson, e bro an alambiked, med skoazellañ ar re yaouank d'ober sport ha reiñ dorn d'ar c'hlubchoù bihan da vewañ, ne vefe ket fall iwe. N'eo ket ar stalioù-evaj war ar tachennoù fotbal a gresko ar vezwenti, med dalc'h 'vo ar re yaouank er-maes deus an ostalirioù, en ur redeg war ar geot, ma vefe sikouret gant ar Stad hon c'hlubchoù bihan, ken niverus e Breizh.

A-drugarez d'ar bec'h ha d'an trous a oa bet savet gant renerien ar skipailhoù fotbal hag an oll dud a ra wardro buhez hon parrosioù, evel presidanted komiteoù ar gouvelioù ha kevredigezhioù all, diouzhtu pa oa bet laketa ar prosesioù-verbal, e vo bremañ, war a seblant adwelet ar gragle-senn-se gant « Penn bras e diwskouarn hir ». Arabad 'vo dezañ disoñjal koulskoude n'eo ket komzoù braw ha flour pe graglesennoù a fell deomp kaoud, un toullad gwenneien, ne laran ket.

Ewid pezh a sell ar vezwenti, red vefe memestra klask un tamm pelloc'h da c'houd petra zo kaos ez eo en Breizh e vez evet ar muiañ alkoal e-keñver an Egzagon a-bezh.

Daniel Giraudon

KOMANANTOÙ

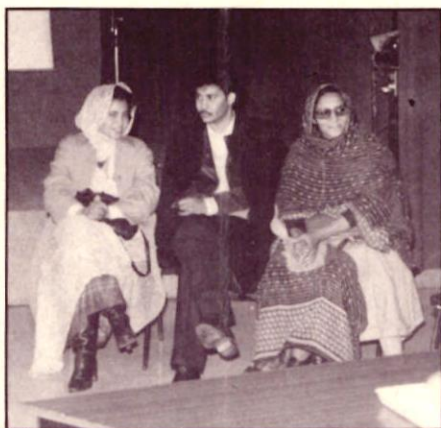
P O B L	boutin : 40 L	V
	skoaz : 60 L	R
	pe ouzhpenn	E
	KRP ROAZON	I
	2746-79	Z
	C.C.P. RENNES	H

DILEURIDI EUS AR BOBL SAHARAoui E BREIZH

E fin mis Meurzh ez eus bet gwelet e meur a gêr vras eus Breizh diw gannades eus ar **Bobl Saharaoui**, deuet da gomz eus o fobl hag eus o bro. Gwraet o deus o zro-Vreizh, ha displeget o deus dirag meur a gant tud ar c'hudennoù bras a gav ar bobl-se diragzi ewid chom en he sav.

Hanw zo bet alies, hag e vez c'hoazh, war ar c'hasetennoù, eus ar **Polisario**, anezañ ar strollad politikel hag ar strollad-arme war ar memes tro, o kass war-raog stourm ar **Saharaoui** ewid o dieubidigezh.

Bez ez eo an dachenn-douar ma vew ar **Saharaoui** warni, ar **Rio de Oro** kozh ewid darn, hag ar **Saguia el-Hamra** ewid un darn all, douaroù ma oa **Bro-Spagn** mestr warno da vare an trevadenniñ. Aet Spagnolis diwar o zro, e c'hoantaas ar **Saharaoui** tapoud krog en o amzer-da-zont int-i o hunan. Dreistoll pa ouie an oll e oa ouzhpenn traehz war an tamm douar-se : dindanañ pa ne ve kén e oa « tenzorioù » a beb sort, fosfat, ha moarvad tir-eoul hag uraniom. A-ziwar e dron uhel e taolas **Hassan II**, roue krennamzerel ar **Marok**, ur sell leun a avi war Sahara ar C'hornog ase, ma pourmene ar **Saharaoui** o c'hañvaled a-hed hag a-dreus anezañ. Kement ha ken bihan ma reas ar roue e soñj kreskiñ e rouantelezh diwargoust douaroù ar **Saharaoui**. Kement ha

Er Thomson-CSF Brest

lakaad ur pallenn war ziasterioù-diabarzh ar **Marok**, e tivisas ar roue-meur ober ur gerzhadeg, oll dud e bobl, sañset, o vont d'e heul, ewid aloubiñ douaroù kreisteiz ar **Marok**, bet, gwec'hall, gouez d'ar roue, e dalc'h an impalaeriezh cherifian. Ar **Gerzhadeg C'hlas** eo an hanw bet roet d'ar « groasiadeg » lu-se...

Wardro ar memes amzer e oa ar **Maoritani** kountant awalc'h da gaoud he lod iwe eus **Bro ar Saharaoui**, ma vefe gwraet ar partaj. Ar **Frañs** a oa e-barzh ar jeu iwe, hag e oa un nebeud Frañsision oc'h ober wardro mengleuzioù **Zoueirat**, lod ewid tennañ ar c'hailh er-maes anezo, ha lakaad kass anezo da **Usinor Dukark**, lod all ewid « difenn » ar vengleuzierien ha miroud

douzh paotred ar **Polisario** da lakaad an arigrap warne... A-benn ar fin e voe tapet c'hwec'h « ostaj », en o zoues daou Vreizhad, unan anezo eus **Karaes**, egile eus **Speied**... En amzer-se endeeun (mis Du 1977), e teuas **Fañch Morvannou** a-benn da weled unan eus pennoù bras ar **Polisario**, e **Madrid**, hag en hanw an UDB, e komzas eus dibrisionadur an daou Vreizhad. Med en **Aljeri** eo e oa an diskoulm eus ar gudenn, rag skoazellet kàer eo bet ar **Polisario** — hag ez eo c'hoazh — gant gouarnamant **Aljer**...

Setu, pa zeuas da Vrest (d'ar 25 ha d'ar 26 eus mis Meurzh) **Keltum Salem** ha **Houela Mohammed Fadel**, an diw gannades eus ar bobl **Saharaoui**, e voe gwraet dezo un degemer eus ar c'hentañ gant paotred ha merc'hed an UDB. Skoulmet ez eus bet liammoù strishoc'h c'hoazh etre **pobl Vreizh** hag ar **Bobl Saharaoui**. Eno, siwazh, ez eo gwlebiet douar an deserzh gant gwad ar stourmerien **Saharaoui**. Eno eo red en em gannañ gant fusuilhoù hag en ur denañ. Amañ eo braw deomp en o c'heñver... Petra bennag m' eo bras an diforc'h etre an daou stourm, adlavaret eo bet e oa hag e chom **pobl Vreizh** hag ar **Bobl Saharaoui** unanet dorn-ha-dorn, herwez gerstur an UDB « Dorn-ha-dorn gant oll bobloù gwasket ar bed ! »

Er Greisenn Vreizheg a Arzoù-pobl e Brest

PENNAD-KAOS GANT YOUENN BRUSQ

Pris Per Trepos 1980

...En hor yezh-ni an hanw-se
A zasson, a strak, a darzh,
Gis trous klezeier Nevenoe,
Gis speññadennoù Alan al Louarn,
E-gis garmoù dispac'h Ar Balp
Hag e vonedoù ruz :
« FRANKIS » !

Tennet eus **Preder** (Pobl Vreizh 118)

Frankis, ger-stur ur paotr en doa skrivet din tri bloaz so ewid mont e-barzh an UDB, ha ne grede ket dont da weled ahanon, peogwir e oa un tamm koshoc'h ewid paotred ar Strollad... ha peogwir (ouzhpenn) ez eus anezañ un « Ancien Combattant ».

Yann ar Gow

P.V. : Youenn Brusk... Piw an den ?

Y.B. : Me zo ganet e Treboul hag emañ o chom e Treboul iwe, petra ! penaos on deuet d'ar brezhoneg ? Me 'm eus safaret brezhoneg ataw. Gant ma zud, ha deusouto 'm eus safaret brezhoneg iwe. Alies e safaret galleg, pas etreso, mes deusouton. Etre ar vugale ne vese ket safaret brezhoneg. goude-se, pa 'z on aet d'ar mor, ase e vese safaret brezhoneg ataw !

E-gis mouss 'm eus ambarket da gentañ, d'an oad a zaou-zeg vloaz hanter. Gant ar brilli da gentañ, epad ur mis, ha goude-se on aet g'ar sardin, pa'm eus bet ma « Certificat d'Etudes », e 1935 ; hag on aet d'ar mor e fin mis Mae, hag on chomet er mor beteg ar bloawezh tri ha daou-ugent. Ha goude-se n'on ket distroet d'ar mor.

P.V. : C'hwi 'oa ataw o chom e Treboul epad ar bresel ?

Y.B. : Pa voe disklêriet ar bresel, me 'm boa 17 vloaz, mes n'on ket chomet ataw e Treboul, rag ma zad a oa pesketour, setu ez aemp d'e heul d'ar Rochelle en hañv, ha da Saint-Jean-de-Luz er gouañv, petra ! Ewid ober ar sardin, ha goude-se pa teue an newez-amzer, e teuemp d'ar gêr endro, ewid mont gant ar brilli. Hag on deuet da zeskiñ lenn brezhoneg neuse, pa oan o chom er gêr gant ma mamm-gozh. P'o deus savet ma zud ti, on chomet er gêr ganti. Ar vaoues kozh 'oa o'n em chalañ : « Ha piw a lenno din levr **Buhez ar Sent** bremañ ? ». — « Me 'lenno deoc'h memestra ». — « Ma mabig paour, c'hwi n'ousoc'h ket ar mod da lenn brezhoneg ! »

Neuse e oan eizh vloaz hanter —

naw vloaz, pa 'z on en em lakaet d'ar brezhoneg, hag ewidon e oa skrivet **Buhez ar Sent** en un doare-skrivañ droch.

Ma mamm-gozh ne ouie ket ar mod da lenn anezi, mes lennet 'vese dezi ur pennad a-wechoù, e-gis ma rae toud ar re gozh d'ar mare-se.

P.V. : Ha neuse, petra oc'h deuet da vevañ epad ar bresel ?

Y.B. : Epad ar bresel 'on aet d'ar mor ataw, ha goude-se, pa 'z eo deuet an STO, e oa daw deomp chom en aot, ha mont da guzhad war ar maes, ewid nompas bezañ kavet gant an Alamanted. Setu on antreet er Resistañs pa oan du-se e Plo-Zeved, hag on deuet d'ar gêr endro. N'on ket aet diouzhtu d'ar « maquis », da gentañ 'm eus gwraet sabotaj ha parachutaj, traou e-gis-se, hag a-benn ar fin on bet kaset d'ar « maquis », assambles gant c'hwech'h den ell, wardu Poullan. Ha pedavare on deuet d'ar gêr deus ar « maquis » ? Ya, d'ar 4 a vis Eost, ewid « libération » Douarnenes, hag amañ on bet gloaset, hag on chomet en ospital epad ur mis. Eklajoù 'm boa tapet em divesker, ha re all zo bet blesset iwe, e-gis Marius Le Rouge. Goude-se on bet kaset da St Blaise e konvalo, hag epad ar mare-se, ar re all a oa aet da Lesven, lec'h zo bet lazhet kalz deusouto : unan deus ar re-se a oa Robert Goff, ma 'z eo bet roet e hanw d'ur blassenn e Treboul-gozh. Ha goude-se, ar re all zo bet lazhet gant an Amerikaned o doa kemeret anezo ewid Alamanted.

Komanantit da gelaouenn
c'halleg an UDB

Le Peuple Breton (service abonnements *)

BP 304 - 29273 BREŠT-CEDEX

Hanw hag hanw-badez

Chomlec'h

Boutin : 50 L (1)
Skoaz : 70 L (1)
Estrenvro : 60 L (1)

(1) Diverkit ar gerioù na servijont ket

Amañ an arc'hant
dre chekenn-bost (1)
dre vandat-lizher (1)
dre chekenn-vank (1)
CCP RENNES 2365-76

Araog fin ar bresel 'm eus en em aňgajet bar marin hag on bet taolet er « c'holoniale », ha me martolod koulskoude, hag on chomet eno epad 16 vloaz.

P.V. : Petra 'soňje d'ur Breizhad er Resistañs eus an otonomisted ?

Y.B. : Kemendall a zroug a vese lavaret deusouto : « Ar re-se zo a-du gant an Alamanted... ». Oamp ket kad da c'hwessa anezo. Ha memes pell goude-se... Moian zo bezañ tomm douzh ar yezh hag ar vro anes bezañ a-du gant an Alamanted.

P.V. : Ha penaos oc'h deuet erfin da stourm ewid Breizh, da vezañ memes esel eus UDB ? Sikouret oc'h bet martese da zont e-barzh dre lenn danevell Yann-Vadezour An Deuñv war b/POBL VREIZH ?

Y.B. : N'on ket. Hag ahendall e oan dija e-barzh kasisur. Drol awalc'h eo bet. Pa weler 'pezh a ra ar Frañs, pe, kentoc'h, ar pezh na ra ket. An lanw du, ha ne vez gwraet netra ewid renkañ an traou. An dilabour ; ar fae a vez gwraet war ar brezhoneg.

Hag on deuet d'an UDB en ur lenn POBL VREIZH, ha LE PEUPLE BRETON, a'm boa paret da gentañ. POBL VREIZH 'm eus kavet diaes da lenn da gentañ. Goude-se 'm eus lavaret ouzhin ma hunan : « Perag ne'h afen ket 'barzh an UDB ? ». Soňjal a rae din da gentañ ne vefen ket kemeret, peogwir e oan un tamm koshoc'h, hag on bet « fayot ».

P.V. : Penaos e weles da-zont Breizh ?

Y.B. : Mechañs e teuo Breizh da vezañ ur vro lec'h ma vo moian bewañ, mes ne gav ket din e teuo diouzhtu. Fiziañs awalc'h 'm eus memestra. An dud memes oad ganin ne raont ket forzh deus an dra-se. A-wechoù e safaromp deus Breizh : « Bof ! Chom da vont... », a vez respontet din. Ar yaouankis n'ouson ket, peogwir n'emaon ket em aes ganto.

Mechañs e teuo Breizh da gaoud hec'h otonomi. E broioù all ema e-gis-se, kemeromp ar Suiss pe ar C'hatalogn... Paris da gentañ, ataw eo bet e-gis-se...

P.V. : Petra 'peus da lavared, Youenn, diwarbenn Plogoñv ?

Y.B. : 'Gav ket din e vo muioc'h a labour doc'hpenn ar sañtral nukleel. Pa vo savet ar sañtral, e vo labour da dud. Mes pa vo achu toud, ped den deus ar vro a vo implijet du-se, a soňj dit ? Hag ar CRS-sed, hag ar soudarded a vo ase ! Un dra spontus e vo, sur. Gwelloc'h e vefe sevel ur sañtral-glaou...

P.V. : Hag ar porzh nukleel a vefe savet amañ ba Douarnenes, un dra 'vad vo ?

Y.B. : Aotrou Doue ! Petra 'vo

AR PEZH NA 'M EUS KE

N'eus ket pell bras 'm eus bet an enor-dreist da vezañ « interviewet », 'vel ma lavarer e galleg fin, (petra ? saosneg ? mad, lakaomp), gant ur gasetenneres deus ar journal brudet, speredeg, nebtueg, h.a., h.a. « AR BED », (arabad bezañ re bizh, daoust d'ar fleur bezañ kêrig awalc'h er maremañ deus ar bloaz).

Me, an droc'h ahanon, a soňje din e vije bet ar pennad-kaos diwarbenn hor yezh, da lavared eo ar brezhoneg, ha, padal, hi mont ha goul' ganin abalamour da betra ne oan ket a-du gant politikerezh ar **Frañs** — meulet ra vezo — e-keñver **Breizh**.

Me, Aotrou Doue ! nompas bezañ a-du gant politikerezh hor mamm santel ar **Frañs** — meulet ra vezo — ha me bezañ servijet **Marianna** epad kehidall amzer !

Klasket 'm eus lavared dezi un dra bennag diwarbenn al lano(ioù) du, an dilabour, h.a., mes, esmaet gant an enor a raed din ha, dreistoll, abafet gant ar sperejoù kâer a oa en-dro din, dreist peb tra gant an heni a oa em zu dehoù. (Boaset eo da vont, e kement lec'h a zo, ur rosenn gantañ en e veilhdorn. Red eo soňjal e oa gweñvet ar fleurenn en deiz-se, rag ne chome mui nemed an drein gantañ en e zorn, hag e lodenne anezo gant brokusted. Ewid pezh a sell ouzhin, e rankan anzav on bet servijet mad. Setu, daoust d'ar c'his bezañ d'an nukleel, e c'hallan assuriñ deoc'h ne oa ket en disterrañ atomenn grogeg etresomp). Esmaet 'vel ma oan 'ta, ne 'm eus ket gallet lavared kalzig traou.

Dre chañs on bet tennet deus an enkadenn-se gant ur c'hamarad hag en deus kemeret ma flass dirag an enklaskeres.

Daoust pe zaoust e kendalc'han da lavared : « Nann ! Ar **Frañs** — meulet ra vezo — (lavaromp **Paris** kentoc'h), n'he deus, n'hall ket kaoud ur politike-rezh fall; n'hall ket kaoud droug-soňjoù e-keñver he bugale ar c'hornog pellañ. Int, merc'hed ha paotred ar « **Far-West** » an heni zo sujidi fall, lakepoded na gollont ket an tu da lakaad o gitonioù hag o « gwenn-hadu » da gemer an aer, ha d'ober toud beb sort kanfarderezh. Traou 'gis stagañ ur viñsaskell douzh lost ur porc'hell (al loenig paour), pe ober allasigoù da zremm, ken nobl, toñtoñ **Remoñ** gant o banniel. Dismegañsiñ ha lakaad an hu war ar polissed, an archerien hag ar CRS-sed — tud na lavaront ger ebed da zen. Goñd hanv en EDF — ra vezo millig... meulet —, ma n'eo ket ur vezh. Lakaad harz war an trenioù (aes eo gweled emamp er « **Far-West** » !). Ha kement-se war ab digarezioù deus an disterrañ sort. Da skwer : lanoioù du, dilabour, nukleel, sewenadur, ha me oar !...

Al lanoioù du ! Ur pezh kâer ! Ha gwelet ho peus ur draezhenn lous bennag ur wech deuet an hañv ? Lavarit din 'ta. Nann ! Rag toud ar pezh a oa d'ober zo bet gwraet. Bewech. Ha gant an ostilhoù ar muiañ « sofistiket » (deuet eo ganin), beteg bouestoù houarn-gwenn, beskennoù ; ha kement-se digernes. War a lavarer, e oa tud, zokén, gant spoue. Spontus ! (daoust d'ar ger bezañ hañval awalc'h, n'eo ket merk ar spoue an heni eo).

« Ya, med ! », a lavaroc'h din, « hag ar besketaerien ? ». Rag ne zeu ket toud ar mazout d'ar c'hostez (d'an aod) anezañ ; mont a ra lod d'ar strad iwe. Diouzh a lavarer, e raer dezañ mont d'ar « sont » (d'ar strad, gouele-

kasset d'ar porzh-se ? Toud loustoni Plogoñv a vo kasset ase. Dija n'eus ket kalz a labour, nag e Douarnenes, nag e Plogoñv, nag e lec'h all. Setu, ma vez savet ar sañtral, e vo gwas-hoc'h c'hoazh. Soñjal a ra dit e teuo ar besketourien a-benn da werzhañ o fesked ? Ul label fall vefe roet da besked Douarnenes ha trowardro. Dija 'zo bet serret ur fritur ba Treboul, bloaz passet, an heni ziwezañ.

Kemendall zo bet ! Soñj 'm eus, pa oan mouss... Er friturioù e oa labour. Pesked e-gis ma oa, ha bagoù e-gis ma oa ! Ar friturioù, bremañ, a ya d'an Afrik, peogwir eo marc'hmatoc'h du-se. N'eo ket ewid mad tud ar vro, ewid o mad o hunan ne lavaran ket. An dud, amañ, zo deuet re « digourid ». Setu eo red mont d'an Afrik da c'hounid arc'hant diwargoust tud all.

P.V. : Ha neuse, Youenn, penaos

'ma kont gant ar skrivagner brudet oc'h deuet da vezañ ?

Y.B. : Me zo deuet da vezañ tomm douzh ar yezh pa'm eus kavet levrioù e brezhoneg da breniñ. Ba ul « librairie » e oa, ha kemeret 'm eus ul levr brezhoneg ewid sell deusoutañ hebkén, ha goude-se 'm eus prenet anezañ, he re all goude. Disoñjet 'oa bet ar c'hoñchennoù diwarbenn ar « Breiz atao brein ».

P.V. : Skrivañ 'reoc'h ur romant ?

Y.B. : O, ya, mechañs, pa'm bo amzer. Mes gouzoud a res ne c'haller ket labourad ha koll amzer da skrivañ. Eñvorennoù, martese, a vo skrivet ganin. Notennoù a gemeran diwarbenn ma buhez, ma bugaleaj kentoc'h, traou iskis ha spontus, pas skrijus, traou iskis a vese gwraet gant ar vugale ewid kaoud ur gwenneg : gwerzhiñ avaloù-pin, hag all.

Konchennoù iskis, boemus, a blij

din.

Da gentañ 'm eus skrivet ur barzhoneg bet embannet war b/POBL VREIZH (niv. 110) : **Kan pobl Changai**. Goude-se **Diskar-amzer ha Preder**, bet embannet iwe war b/POBL VREIZH.

Danevelloù 'm eus skrivet iwe : **Ar c'hi adreñv an nor** (BRUD NEVEZ), **Pen goullo** — ar fin deusouti zo boemus —, ha goude-se **War dreusou ar pales** (Pris Per Trepos 1980), hag **An Euzhvil** 'm eus skrivet da gentañ e galleg. Barzhonegoù all e galleg 'm eus savet iwe, e-gis **Sans rime mais non sans raison** (AR FALZ), ha danevelloù all, e galleg ataw.

P.V. : Mersi bras, Youenn Brusq. Bez' ez eus ahanoc'h un den hag a ro fiziañs d'ar yaouankis a stourm ewid ar brezhoneg hag emrenerezh Breizh.

T LAVARET DA V/MISS « MONDE »

diñ). Mad ! Ha neuse ? Ne soñj ket deoc'h, koulskoude, emae o vont da lesel ar lorgnes-se da zont da labezañ traehz an douristed ? Eo ? Ha sorc'henniñ a rit ? Forz penaos, ne chom ket mui a blass ewid e lakaad, rag ar c'hoajoù trowardro da **Gemper** zo leun-tenn. Setu, kea, ar besketarienn...

Ha memes, ma teufe ar pesked da vankoud, e c'hall ar besketarienn chañch micher ; 'n em « reussikliñ » 'gis a lavarer bremañ. Perag ne 'h afent ket da zilouserien traehzennoù ? Han ! Ne soñj ket deoc'h e vefe ur vicher vad honnezh ? Seblantoud a ra din gweled an arwest marzhuse. Familhoù a-bezh, e-sêr kemer an aer vad, o labourad ewid netaad ar **Frañs** — meulet ra vezo. Peb heni o lakaad e boan, gant ar binwiji ar c'hlokañ ewid ar sort micher-se (gweled uhelloc'h). Beteg ar re vihan tre o netaad ar biliennouigoù gant o broustig-dent. Ken na zeu an dour tew-tew em daoulagad gant an deneridigezh.

« Hag an dilabour ? » Petra, an dilabour ? Bras awalc'h eo ar bed ewid an heni en deus c'hoant da c'hounid e voued. Ne soñj ket deoc'h zo moian da gavoud labour lec'h-pe-lec'h ?

FEST-NOS

ewid sikour ar gelaouenn
Wanig ha Wenig
d'ar 16 a vis Mae,
e **Poulaouen**, gant
« Diaouled ar Menez »,
ha Le Roux ha Dilasser.

Gwerzhañ essañs er **Sahara** pe tapan balafenned en **Amazonia** ? Mes nann ! Deuet eo an dud da vezañ re lorc'hus, ar re yaouank dreistoll. Ha setu ar gitonioù, ar « gwenn-ha-du », h.a., o tont er-maes adarre. Ha koulskoude n'eo ket al labour a vank. E **Breizh** zokén, ewid skubañ ar ruioù pe 'wid riñsañ ar chi... ar prevezioù. Peotramant e kostez an aod, assambles gant ar besketarienn. Hag an arme ? En arme ez engouestler hag, en tu all d'an arc'hant o defe ar c'hloar, rag arabad ankouaad **Kolwezi** nag an **Tanio** (traehzennoù adarre ?). Hag ar marin, han ? Er marin e c'hopraer iwe, hag o defe kement a c'hloar hag en arme ; dalc'hit soñj eus **Kervourc'h** (Cherbourg) en hañv passet. Ouzhpenn-se o deus iwe ar poliss, ar CRS h.a., mes red eo anzav eo kalz dañjerussoc'h ar vicher-se, dreistoll dirag pobladoù (1) ar pellañ m'haller mont war ar c'hornog, hag a zo ampart-dreist ewid pezh a sell douzh « al langaj hag ar flech » (2).

Ha koulskoude ne oar ket an dud-se, da lavared eo tud ar vro, petra' gollont en ur nac'hañ an TNP (3). Da gentañ, tourist ebed ewid direnkañ anezo. D'an eil, achu ganto torriñ o fenn ewid goud pelec'h gwerzhañ o fesked. D'an trede, aon ebed mui da gaoud rag al làeron, diwallet mad 'gis

ma vint gant ur builhentez a loereier-tachoù. Hag an enor ? Hañ ! An **enor** da sklêrijennañ ar gêr gaptal.

Me gav din ez eo **Volter** a skrive da **Gatell II** : « C'est du Nord aujourd'hui que nous vient la lumière ». Ha **Paris**, tud **Plogoñv** a lâro : « Hè ! lemek ! vla kse dlwest konalju meñtna ! » (4).

Awalc'h eo din serrañ ma daoulagad ewid arwestiñ an daolenn-mañ, ur wech deuet an abardaez. Ar gouloù war alum bras (« pa zo zo, ha ma n'eus ket e vo ». Krennlavar deuet da vezañ diouzh ar c'his gwasoc'h eged biskoazh). An oll Barisianed, a belec'h bennag e vefent, deus an **Elysée** pe deus **Plassenn ar C'horonal Fabien**, daoulinet, troet wardu **Beg-ar-Ras**, o trugarekaad, gant o mouezh o taskrenañ, tud **ar C'hab** ewid o madelezh hag o meizerezh en o c'heñver, int, tud paour ar reter, en dibourvez. A ! Nag un arwest esmaeus (ma ! red eo din kemer ur mouchouer all, rag hemañ zo gwlebdour-teil).

Hag a soñj deoc'h, goude-se, 'm befe ar galon da nac'hañ doare-ren ar **Frañs** — meulet ra vezo — e-keñver **Breizh** ? !

Setu ase, ma vijen bet un disterig speredekoc'h, ar pezh e tlejen bezañ lavaret da v/**Miss « Monde »**, mes, evel ma ouezit : « al louarn a rank merwel en e groc'hen ».

Bremañ emaeon o vont da lakaad ma fenn er « frigo », ewid e freskaad un tammig.

Youenn Brizhsod

(1) « Pobladoù » a skrivan, med, diouzh ar yezh e chañch an hanw. E valerieg, da skwer, e lavarer : « des éléments incontrôlés extérieurs à la région », pe « des excités ». E jorjieg e vez lavaret : « des petits bourgeois ».

(2) Ar gunujenn hag ar batalm.

(3) Ma n' oc'h ket hanter-gousket dija, martese ho peus remerket ne oa ket kaos ganeomp a deatr (sinema ne lavaran ket). Setu eo red din lavared deoc'h e sinifi TNP : Tredanva Nukleel Plogoñv.

(4) Ne 'm eus gwraet fasi ebed, mechañs ?

KRONIKENN AR SKIANTOÙ

Petore amzer a-benn arc'hoazh ?

Daoust hag-eñv ne deufe ket an amzer da direizhañ tamm-ha-tamm diwar leweson oberiantis mab-den ? Ar goulenn-se zo d'ober, rak e-kerz an deg bloaz tremenet ez eus bet ur strobard gwalleurioù klimatik amañ hag ahont war an douar : etre 1968 ha 1973 ar sec'hour er **Sahel**, en 1972 ar sec'hour en **Unvaniezh Soviedel**, amzer yen er **Brasil** en 1975, ar sec'hour en **Europa ar C'hornog** en 1976... Rakweled an amzer war grenn pe hir dermen zo diaes, rag n'eo ar meteorologiezh ur skiant ressis ewid c'hoazh, med bez' ez eus memestra teoriennoù o vrastressiñ emdroadur an amzer ewid ar c'hant bloaz da zond. Ar fentussañ tra zo emaint eneb rik an eil d'eben.

Deus un tu ema an heni a glask prouiñ ez a an amzer war dommaad diwar greskamant ar c'hementad gas karbonik en atmosferenn. Dont a rafe ar fenomen-se gant distruj ar forestoù trevanel (1% er bed beb bloaz) : en em diskempenn a ra an danvez organik en ur dileuskel gas karbonik. Dont a rafe iwe diwar ma vez dewet bernioù produioù o tont eus ar petrol. Sañset e rankfe bezañ daougementet ar gas karbonik a-benn kant bloaz ahann. Perag ez a war gresc'h temperadur an aer pa vez muioc'h a c'has karbonik ? Produiñ a ra hemañ un « efed ti-gwer » : skinoù an heol o kouezañ war an douar, un darn anehe a vez adembannet en doare skinoù infra-ruz. Ar gudenn zo e vez euvret ar skinoù infra-ruz gant ar gas karbonik. Da lavared eo, muioc'h a se e vo eus ar gas-se en atmosferenn ha tommoc'h e vo gorre an douar. A-benn 100 bloaz e tlefe sevel an temperadur eus 3°C, ar pezh a lakfe da deusiñ ar morskornegoù.

Assaet en deus ur meteorologour, an Doktor **Brian Tucker**,

gwiriekaad an deorienn. Herwez ar c'halkuloù, e tlefe bezañ bet savet temperadur gorre an douar eus 0,3°C gant 10% kreskamant ar c'hementad gas karbonik epad an 30 bloaz tremenet. Un talvoud krenn eo 0,3°C, re vunud ewid bezañ musuliet. Med e **Sud-Australia** e vefe bet bras awalc'h ar c'hresk temperadur ewid bezañ merket. Klasket en deus an Doktor

Tucker keñveriañ an titouroù dastumet en stassionoù amzer **Sud-Australia** gant ar rakwel teorikel : klotañ 'ra resultadoù peder stasion war eizh gant an deorienn, da lavared eo, e tiskouezont ur c'hresk a 0,8°C edoug an 30 bloaz tremenet. Kement tra da brederiañ...

An eil teorienn eo heni yenadur an atmosferenn. Herwez partianted an deorienn-mañ, ne vo ket « toullbac'het » skinadur an heol dre efed ti-gwer ar gas karbonik, peogwir e vo diaessoc'h-diaessañ dehañ treusiñ an aer, dre gaos al loustonioù a beb sort a vez dilaosket diredon gant an industrioù saotrus. Chom a raont etre douar hag oabl, ha niverussoc'h a-se ez int, bihannoc'h a-se ez eo an takadennoù dour, pa 'n em stumm ar c'houmoul. Da heul kement-mañ, e ra nebeutoc'h a c'hlaw, hag ez eus nebeutoc'h a skinadur o tizhoud gorre an douar, dre ma 'z eo harzet gant ar rannigou loustoni en diabarzh ar c'houmoul. Nebeutoc'h a skinadur, yenoc'h an amzer. Homañ eo teorienn ur meteorologour brudet all, an Doktor **Keith Bigg**.

Setu enta daou savboent eneb. Beteghenn n'eo ket bet possubl gwiriekaad nag an eil nag egile en un doare sur ha direbech. Martese ez eus un tamm eus ar wirionez gant an daou. Med ur poent zo ema a-du warnañ an oll veteorologourien : lewesoniñ a ra oberiantis mab-den ar c'hlima. Ema o c'hoari d'an deskard-sorser, poent bras eo dehañ deskiñ e vicher da vad, araog ma vo re diwezad.

Yann Ber Montreer

Geriaoueg

Diskempenn : décomposer
Dileuskel : libérer
Efed ti-gwer : effet de serre
Skinadur : rayonnement

BREMAÑ

25 L ewid c'hwec'h niverenn.

E brezhoneg penn-da-benn.

8, str. Hoche, 35000 ROAZON.

FEST-NOS

Gant **Kusul Skoazell Diwan Kastellin**, e **Douarnenez**, d'ar sadorn 9 a vis Mae, da 9^h nos, 'barzh Sal ar Gouelioù.

OGHAMM
ha fest-nos da heul.

AR FALZ

kelaouenn drimisieg an Emsav diasezet gant Yann Sohier, bodet ennañ skolaerion ha kelennerion Vreizh a-du gant ur skol vreizheg ha laik gwirion

Lennit Ar Falz ! Komanantit d'Ar Falz !

(40L ewid 4 niv.)

AR FALZ, Str. Kan-Ar-Gwez - 29245 PLOURIN-MONTRouLES
KRP 430-20 H ROAZON

AL LIAMM

ar gelaouenn nemeti o roiñ, 6 gwech ar bloaz barzhonegoù, kontadennoù, pennadoù a beb sort ha keleier 80 pajenn e peb niverenn - Rener : Ronan Huon

komanant : 50 L - Studierien : 35 L
Teñzorier-merour : P. Le Bihan - 16, rue des Fours-à-Chaux
ST.SERVAN 35400 ST.MALO - CCP 5349-06 PARIS

UR SKOL VREZHONEG

E LONDRES

Pennad-kaos bet kempennet ha renket gant Janig Bodiou, esel eus an UDB o chom e Bro-Saos.

Kelenner war ar russianeg e Skol-Veur Londres eo Jan Press. Ampart tre eo war ar yezhoù, ha tremenet en deus e zoktorelezh. Barreg eo da gomz saosneg eveljust, med iwe galleg, spagneg, russianeg, finneg, alamaneg, lituaneg ha brezhoneg. Savet en deus ur skol vrezhoneg e Londres. Setu amañ ur pennad-kaos gantañ.

P.V. : Abaoe pegoulz eo bet digoret ar skol vrezhoneg e Londres ?

J.P. : Triwec'h mis so eo bet digoret ar skol vrezhoneg e Londres, e City-Lit ?

P.V. : Petra eo ar City-Lit ?

J.P. : Ur skol pe ur skolaj ispisial eo, ewid an dud vras o deus c'hoant da gendrec'hel pe da adkregiñ gant o studi. Meur a dra a vez desket ase : yezhoù a beb sort evel ar yezhoù kelteg, romaneg, slaveg, germaneg, sineg, japaneg, ha re all c'hoazh. Desket e vez iwe ar ouiziegezh, al lennegezh saosneg ha galleg da skwer.

P.V. : Ranket c'h eus iwe, da'm soñj, deskiñ ar brezhoneg. Perag 'ta ez out en em lakaet da zeskiñ ar yezh ?

J.P. : Eus Breizh eo ma gwreg hag he familh. A-viskoazh ez int bet o chom er vro. Eus Pondi e teunt. En em lakaet on da zeskiñ brezhoneg dre ma teomp alies d'ar vro. Pemp bloaz zo 'm boa kroget da studiañ gant Skol Ober. Ha goude-se 'm eus gwraet ma mennos deskiñ ar brezhoneg d'ar re all e Breizh-Veur.

P.V. : Perag e felle dit ober ur skol vrezhoneg e Londres ?

J.P. : Evel 'm eus lâret dit, e plij din deskiñ ha komz yezhoù all. En tuhont da se, e vez komzet c'hoazh yezhoù kelteg all e Breizh-Veur : ar c'hembraeg hag ar skosseg. Amañ, e City-Lit, zo tu da zeskiñ kembraeg, skosseg, hag iwe kernoweg. Sur awalc'h e oa tu da lakaad ar brezhoneg gant e c'hoareseg kelteg. Gwraet he deus an Itron Ramson, pennreneres departamant ar yezhoù un degemer eus ar re wellañ d'ar brezhoneg, e-toues ar yezhoù kelteg all.

P.V. : Ped a dud e vez er skol vrezhoneg ?

J.P. : Wardro deg a dud e vez. Pouezet 'vez war ar yezh komzet eveljust, med iwe war an doare da lenn ha da skrivañ. Barreg tre eo ar studierion.

P.V. : Pessort tud ez int, ha perag e teunt da zeskiñ brezhoneg ?

J.P. : Darn zo skolaerion pe gelennerion, darn all a labour ewid ar gouarnamant.

Bezañ zo iwe tud war an oad, amzer deze da bleal gant ar pezh a blij dezo ar muiañ.

Unan eus ar studierion zo kelenner e Skol-Veur Reading. Kelenn a ra lennegezh krennamzer Bro-C'hall, hag ema iwe o kelenn istor ar roue Arzhur. Kavoud a ra dezañ eo talvoudus tre ar brezhoneg ewid e gelenadurezh.

P.V. : Gouzoud a ran 'c'h eus

gwraet labourioù-enklask war ar yezh...

J.P. : Ya, kempennet 'm eus ur minikassedig war ar yezhoù kelteg ewid Skol-Veur Exeter, hag eveljust 'm eus lakaet ur pennad brezhoneg e-barzh. Martese eh ousout eo ket « gevellet » kêr Exeter gant kêr Roazon. Setu perag e oa bet goullet diganin aosañ al labour-se ewid levraoueg Skol-Veur Exeter.

Un toullad pennadoù savet ganin zo bet embannet war Al Liamm ha Skrid, diw gasetenn vrezhoneg evel ma ousout. Ha bremañ ez on o peura-chuiñ ur yezhadur brezhoneg, skrivet e saosneg.

P.V. : Perag ez out en em lakaet da skrivañ ur yezhadur ewid ar brezhoneg e saosneg ?

J.P. : Embannet 'z eus bet daou yezhadur all er vro-mañ, med ne vezont ket kavet da brenañ kén, ha, sur mad, ne vezint ket advoullet. Muioc'h-mui a dud zo o studiañ ar brezhoneg, pe ar sewenadur. Setu m'eo bet gwraet ma soñj ganin aosañ ur yezhadur ewid an dud, eus ar broioù na vez ket komzet enne na galleg na brezhoneg flour.

P.V. : Un dra bennag all c'h eus da lavared din ?

J.P. : Red eo din lavaroud iwe e vo tu da zeskiñ brezhoneg e Skol-Veur Londres adaleg mis Here 1982. Ha spi 'm eus e vo meur a heni prest da grogiñ pe da gendrec'hel gant ar brezhoneg.

DALC'HIT SOÑJ :
D'AN 13 HA
D'AR 14 A
VEZHEVEN
e Brest :
GOUEL
POBL
VREIZH

RADIO - U.D.B.
Tel. (16.98) 80.18.47

mikael mañdeg

pemp troad ar maout

Boud Jevy

KAMP ETREKELTIEK AR VREZHONEGERIEN

(44, rue Jean Rameau, 29000 KEMPER)

E Skaer (Skol Sant Alan) e vo dalc'het staj 1981 KEAV.

En abeg d'ar **C'hendalc'h Etrekeltiek**, dalc'het er bloaz-mañ e **Lannuon** eus an 18 d'an 23 a vis Gouere, e vo berraet staj **Skaer** : ne bado nemed ur sizhunwezh.

Live ar berzhidi a zle bezañ ur bloawezh-skol-studi, rag, evel boas, ne vo nemed brezhoneg edoug ar sizhunwezh, N'eo ket ur staj ewid krogiañ gant ar yezh, med unan ewid he implijoud e peb degouez eus ar vuhez.

Kentelioù 'vez gwraet a beb live, bodadoù komz etre un nebeud tud, ewid ma c'hellfe peb heni kemer perzh er c'hendivisoù hag ober araokadennoù.

Pris ar c'hampad a-bezh : 300 L.

Ewid kaoud muioc'h a zis-kêriadurioù, skrivañ d'ar chomlec'h a-us.

levrioù-pladennoù
arz keltiek
2, staed ar Roue Gralon

Kemper
pellg : 95.42.82

Newez deuet er-maes, e stumm ul levr roneotet 435 a bajennoù ennañ. N'eus ket amañ ur gontadenn, o vont eus ur penn d'al levr d'egile : 13 danevell zo oc'h ober al levr, bet roet dezañ titl an danevell gentañ.

An danevelloù-se e kaver enno traou gwir, traou ijinat a-grenn (war a seblant) ha traou ijinat dezo un diasez gwirion. Diaes eo lâred pessor berzh e ray al levr : ar re a gomz brezhoneg ne lennont ket brezhoneg. Tamm ebed, pe nebeud tre. Ema ar yezh oc'h ober he zalaroù war ar maes e Breizh-Isel, daoust ma pad pell an tremenvan, ha, padal, e teu tud — lod anezo eus en diavaes — da ganañ meuleudi d'ar yezh kozh, d'ober ganti, da gavoud enni kement perzh mad a zo ; siwazh ! pe e teuont re ziwezad, pe eo gwraet mad o soñj gant Breizhiselis ar maesioù eo poent bras dezo mont war ur yezh all... Hag ez int aet. Tud all eo a zo aet war ar brezhoneg... Chom a ray e-gis-se un dornadig brezhonegerien, ha moarvad e vint tud desket bras, ken e brezhoneg, ken war veur a zavez all. Ar re-se eo a lenno levrioù a sort gant hemañ. Ar re-se, martese, eo a viro ouzh Breizh a vont trema un untonelezh mamm d'an disesper... Ahendall, ema ar maesioù iwe o vont da vezañ didudet : ur Breizhiselad o vont da chom e kêr,

peurvuiañ ne vez ket lakaet ar brezhoneg gantañ e karr bras an diloja-denn.

Meur ha meur a levr 'gis hemañ a ranker da gaoud, ewid ledannaad tachenn ar yezh dre skrid. Diwar meur a daol-essae, e teu a-benn ar fin un taol-micher.

Anad eo war ar brezhoneg-mañ dorn-skrivañ Leonis. Dija e vese kavet ponner a-wechoù brezhoneg **Lan Inisan** : « bernius » pe « adlavarus » un tamm eo ereadurezh al leoneg skrivet. Amañ iwe e kaver ar si-se, ma 'z eo ur si, a-benn ar fin. Diaes e vez d'un den bet boaset douzh dorn-skrivañ « mareadeg » ar galleg skrivet, plegañ d'un dorn-skrivañ berroc'h, hag a seblant klotañ gwelloc'h gant ijin ar brezhoneg koulskoude.

En tu all d'an dorn-skrivañ, e kavo peb heni amañ greun ha pell eveljust. Diwezatac'h, pa zistano d'an oberour, e vo mad dezañ kemer amzer, araog embann, da lakaad e c'hreun d'ober un tamm tremen dre ar wenteres : kempennoc'h-a-se e vo. Birwiñ 'ra ar re yaounak gant terzhienn an embann, gwir eo ha n'eo ket ar re yaouank hebkén... Ordinal ne vez ket peurvad al labour gwraet e-kreis ar wres.

UR GREISENN VAKAÑSOÙ E BREZHONEG

Aotreet eo ar greisenn vakañsoù gant « ar Yaouankis hag ar Sportoù » ; droed o deus e-mad-se ar gerent da gaoud ar « **Bons de Vacances** ».

Savet e vo ar greisenn ba **SPEIED (29)** er bloaz-mañ adarre, deus ar 5 betek a 28 a vis Eost, hag e tegemero bugale etre 6 ha 12 vloaz, o c'houzoud pe tamm brezhoneg ebed pe nebeud a vrezhoneg.

En ur zisoloiñ an endro ha dre obererezhioù an dewezh eo e vo lakaet ar vugale da dañva ar

brezhoneg. Roet e vo ur plass bras d'ar c'han ha d'ar c'hoarioù. D'ar mellad (soule) e vo roet lañs en-dro er bloaz-mañ.

Ewid enskrivañ ur bugel pe kaoud titouroù all, skrivañ da :

AR FALZ

1, Plassenn ar Marc'hallac'h
29210 MONTROULES

pe :

K V B B

11, straed Sant Alor
29000 KEMPER

Pellg : 90.20.38

Pris ar maread : 1200 L.

Paperenn ewid goulenn mont e-barzh

UDB

Hanw hag hanw-badez

Chomlec'h

Goulenn a ran monet e-barzh Unvaniezh Demokratel Breizh

D'an (d'ar) 19

Sin :

Da gass en-dro
(troc'het pe adskrivet) da

UDB B.P. 304 - 29273 BREST-CEDEX

Mall eo skarzhiñ re an tu dehoù !

Ya, red eo diskar Jiskar, èl m' hon eus ni lâret a-c'houde seizh vlé. Mes bremañ ema ar presidant kozh é voned ar an deval : achu eo getoñ e seizhvléad, nand eo ket bet ur c'hours mad e'id ar Vretoned. Ema Jiskar ar an diskenn : red eo reiñ sikour dehoñ da voned d'an dias tre, da gouzel e-barzh ar fosell.

Red eo bet dimp-ni amañ, ar re ahanomp a zo e karg ag ar gelaouenn POBL VREIZH, gortos fin mis Ebrel a-benn sevel ar pennad-stur-mañ. Ha marse ema bet gwell èlse, rag bremañ e c'hellomp huchal kreñv hag a vouezh uhel : « Bretoned ar c'hêrioù ha Bretoned ar maesioù, en eil tro, mouezhiit ewid F. Mitterrand ! ».

En dro gentañ hor boa goulennet ged ar Vretoned, pe mouezhiñ « gwenn », pe chom heb moned da vouezhiñ. Sklaer eo ema bet selaouet an UDB, rag e kêrioù bras èl Brest pe Naoned. eh eus bet tost da 25% hag o deus mouzhet douzh mouezherezh ar 26 a vis Ebrel. Ha n'heller ket lâred e oa ar vouzherion-se mouzherion a vicher, pesketaerion ar sul (yen-sklass e oa an amzer), pe c'hoarierion kartoù. Nann, en o mesk e oa lod kâer a Vretoned hag venne èlse reiñ da ouied ne oant ket a-du ged ur sistem hag a voug personelezh Breizh. A du 'rall, petra weler pa lenner pizh disoc'hoù an dro gentañ ? Klasket o doa ar strolladoù — re an tu kleiz int-i iwe — ober, peb unan anehe, ar gont ag e vouezhioù, kemer ar musul ag e nerzh. Ha neusen ne faota ket lâred e venne strolladoù an tu kleiz diskar Jiskar, pas en dro gentañ awael.

Bremañ neuse ema sklaerroc'h ar jeu : n' eus kén 'maed daou zen ar renk. Unan anehe zo anavet mad : epad seizh vlé en deus gwraet droug da « eneñv ha da gorf Breizh », èl ma skrive Kalloc'h. An eil zo anavet iwe : an teirved gwezh eo dehoñ klask boud presidant. Ged peheni anehe eh ay ar maout ? Den ne oui : stard e vo ar jeu, sur.

Gwraet en deus ar PS ur lamm ar-raog arre ; ar PCF en deus gwraet un tamm braw a lamm ar-dreñv ; ma vez lakaet assambl dregantadoù ar PS, PCF, PSU, MRG, LO hag un hanter vat ag heni an ekolojisted, ne dizher ket c'hoazh an 50% (hag un dra bennag ouzhpenn) a zo rekis. Red eo eta lakaad iwe ar ar bern mouezhioù ar Vretoned chomet heb votiñ en dro gentañ, ma vo Mitterrand er wezh-mañ pennrener ar Stad.

Rag an heni fallañ eo Jiskar. Petra chom ar e lerc'h ? Ewid Breizh, èl ewid ar rest ag ar Frañs, an dilabour gwashoc'h e'id biskoazh. Petra 'n deus gwraet Jiskar ged ar Frañs, ag ar Frañs ? Ur Stad lorc'hus ha rog, ken impalaerel èl biskoazh, en diavaes èl en diabarzh, ur « sistem » èl sikour kargiñ sakodoù mestrou bras an argant. Ur « sistem » diasezet ar an dilabour ewid un niver brassoc'h-brassañ a labourision, diasezet iwe ar ur politikerezh é nac'h d'ar rannvroioù pell a-zoc'h Paris ar gwir da ren o aferioù o hunan, ur politikerezh ec'h ober a Vreizh ur « c'holoni » diabarzh, mem ma vez klasket, ar ar mem tro, kavoud « kolonioù » arall en Afrik pe en Asi...

N'heller ket lesel Jiskar ar e dron epad seizh vlé c'hoazh. Neusen e vehe diwadet Breizh a-grenn getoñ. Gwerzhet 'vehe d'an arme, staliet 'vehe enni splujerion nukleel arall, bemdez muioc'h. Savet 'vehe tredanvaou Plogoñv hag ar Pellerin, lakaet edan berr heni Plogoñv

da voud par da heni La Hague, heni Brennilis da voud un « dreistredaneres ». Unan hag unan e vehe serret dor an nebeud bihan a usinoù-gwiaderezh a zo dre amañ c'hoazh. Al labour-douar, kreñv c'hoazh e Breizh na boud ema bet dinerzhet, e vehe kempennet dehoñ ul lec'h a drived pe a bewarved renk, rag boud zo rannvroioù arall e Frañs kreñv enne al labour-douar iwe, hag o deus ar rannvroioù-se ar « chañs » da voud tostoc'h da gêrioù bras divent an Europ, tostoc'h eta douzh ar c'hreisennoù-kusumiñ... Gouied a ra ar Vretoned pessort politikerezh e vo heni Jiskar : ar mem heni. Setu perag n' eus namaed un dra d'ober, mouezhiñ ewid F. Mitterrand.

Heb termal, heb marc'hata. Na boud e ouiomp n'eus ket burzhudoù da c'hortos getoñ. Ne vo ket F. Mitterrand un Aotrou Doue é strewiñ ar mirakloù en-dro dehoñ ewid brassañ plijadur ar Vretoned. Ne vo ket muioc'h a « bresidant a-berzh Doue » ewid n'eus bet, na ne vo mui, a « roue a-berzh Doue » : ged ar pobloù an heni e vez skrivet an istoer, ged ar pobloù an heni e vez tapet krog e-barzh ar varrenn-stur ewid kass war-raog kement hag a sell douzh o amzer-da-zont. Mes red eo bremañ ober ur choas, hag unan mad : na boud n'hell ket F. Mitterrand sevel a-du ged an emrenezh ewid Breizh, boud zo anehoñ un den ag an tu kleiz, an tu kleiz laosk marse, med lod-kâer a berzhioù mad zo getoñ ur sort. Alies e vez breinet an tu kleiz gall ged ar spered gall, da lâred eo ged ar vroadelouriezh c'hall, rog, impaerel, c'hwezhet : sklaer eo n' hellomp ket ni, Bretoned, boud a-du ur ged ar vreïnadurezh-se. An tu kleiz, an heni mad, a c'hell boud kavet e peb lec'h : spered ar frankis, ar fiziañs gwraet da vab-den, ar gassoni douzh ar bresel ha douzh mestroni un den, ur rummad, ur Stad ar un den arall, ur rummad arall, ur pobl arall...

Ged an tu kleiz é voned e-barzh, eh eus un tamm fiziañs bennag da gaoud ewid Breizh : pa re, mes un tamm bennag memestra. Grataet en deus Mitterrand ur bochad traou da Vreizh : ged ma vo kreñv awalc'h ar Vretoned, emskianteg a-dra-sur, hag a zo oaet e-barzh ar PS « ewid endoud ur benweg a-fesson da lakaad « gwirioù » Breizh da voud sewenet » ged ma vint kreñv awalc'h da lakaad Mitterrand da voud fidel d'e bromessaou. Emskianteg int, Bretoned int, tâer o broadelouriezh alies, med emaint skoachet, evel poñsined aonig, edan diwaskell ar yar gozh hanwet PS : mezhus, Bretoned mezhus, o reiñ koustiañs vad d'o c'hamaraded arall ag ar PS — Bretoned pe get — nad int, i, nag emskianteg na mezhus, mes Gallaoued a spered, evel ar pennrener, Mitterrand...

Ahanta ! Mezhus pe get, ra vouezhio oll ar Vretoned ewid Mitterrand d'an 10 a vis Mae neuse : ne faota ket chom er gêr, ne faota ket mont da besketa. D'an 10 a vis Mae ema red dimp-ni Bretoned, dorn-hadorn ged pobloù arall ar Frañs, skarzhiñ re an tu dehoù ha lakaad Mitterrand e penn ar Stad.

HANW hag hanw bihan

Chomlec'h

a gass e gomanant (gant distaol) da LE PEUPLE BRETON

a gass e gomanant (gant distaol) da LE PEUPLE BRETON ha da b/POBL VREIZH

a gass e gomanant-skoazell da LE PEUPLE BRETON (diwar 70 L)

Troc'hadenn da gass, gant an arc'hant, da LE PEUPLE BRETON

BP 304 - 29273 BREST-CEDEX

40 F ☐

70 L ☐

☐

sadorn

teatr Penn-ar-Bed

QUILAPAYUN

Korolladegoù DIHUN

NAPHTALINE

PATRICK EWEN

CLAUDE NOUGARO

Fest-Nos vras

**Gant ar Bleizi-Ruz - Kanerien Vrasparz
kanerion Bro-Gwened**

13-14 a vezheven

Gouel pobl Vreizh

Brest

(tachenn Penfell)

sul

BASHUNG

Bagad Brest Sant-Mark

Yvon ETIENNE

Teatr : Strollad ar Vro Bagan

IDIR

Epad an daou zewezh : standoù e-leizh

artisansalezh - c'hoarioù - boued ha banneoù - abadennoù ewid ar vugale

sinema diskouezadeg : bandennoù tresset Breizh